

Andorra estrena moviment social

El conflicte social i polític generat per l'alarmant contaminació del forn incinerador clausurat al mes passat i per les circumstàncies de l'adjudicació d'un forn nou sense que hi hagi un pla de residus ha mogut els andorrans a organitzar-se i a expressar la seva protesta al carrer.

Un total de 1.300 persones segons els organitzadors, i 500 segons la policia, van protagonitzar a Andorra el dijous, 21 de novembre, sota la pluja, la més nombrosa manifestació que hi ha hagut mai en aquest petit país de 65.000 habitants. Els manifestants es van unir en protesta per la decisió del Govern de construir un nou forn incinerador de residus després del precipitat tancament governatiu el 21 d'octubre (vegeu EL TEMPS, núms. 944 i 960) del forn que estava en servei des del 1980, en constatar-se en un informe oficial que emetia una quantitat de dioxines —agents potencialment cancerígens— 1.100 vegades superior al màxim tolerat per la normativa europea.

Els assistents havien estat convocats per catorze associacions de tipus ecologista, social, sindical i veïnal aplegades en una plataforma creada pocs dies abans amb el nom de Ciutadans en Acció, que constitueix al seu torn el primer moviment social reivindicatiu d'àmplia base existent a Andorra generat per un conflicte específic.

La concentració del 21 de novembre a les portes de l'edifici del Govern, que va transcórrer pacíficament entre xiulades, peticions de dimissions i eslògans contra el nou forn projectat, significava l'expressió del rebuig d'amplis sectors de la societat andorrana a la política de gestió de residus del Govern encapçalat per Marc Forné. Un executiu acusat d'haver ignorat durant anys els reiterats advertiments sobre la suposada contaminació del fum del vell forn i, també, de ser incapaç d'implementar un pla nacional de residus basat en les tècniques modernes del triatge i el reciclatge. A aquestes acusacions s'afegeix la

crispació dels veïns de la zona residencial de la Comella —on s'ubica la vella instal·lació—, que s'han constituït al seu torn en plataforma, i que consideren que el Govern els desatén per no haver creat encara, després d'un mes, la comissió de seguiment dels efectes de la contaminació que s'havia promès oficialment, i de manera especial, per no haver començat les indagacions mèdiques sobre els efectes possibles de la inhalació del fum tòxic sobre la salut dels residents més propers.

Una "torradora de castanyes". L'agonia del forn incinerador de la Comella ha durat més d'onze anys, des que el 1991 l'empresa italiana fabricant ja va advertir que no tenia més de dos anys de vida útil. Al 1992, un informe tècnic encarregat per l'organisme andorrà de Seguretat Social i lliurat al Govern, llavors presidit per Òscar Ribas, va encendre el primer llum d'alarma en advertir que el fum resultant de la combustió d'un forn ja llavors obsolet i sobrecarregat podia ser portador de partícules nocives per a la salut humana; en aquest sentit, va recomanar un control periòdic de dioxines i de gasos i metalls tòxics. Ni aquest primer informe, avui desaparegut dels arxius del Govern, ni altres advertiments —com el de l'ecòleg Ramon Folch i Guillén, assessor governamental per a un curt període, que al 1993 va qualificar col·loquialment la instal·lació de "torradora de castanyes"—, no van portar ni l'executiu de Ribas ni el de Forné, en el poder des del 1994, a fer una quantificació dels efectes tòxics possibles, de manera que fins poques setmanes abans del tancament aquest darrer octubre no s'ha disposat d'un estudi oficial.

Sí que hi havia, en canvi, l'acord del Govern de construir un forn nou, un procés que s'ha superposat a la crisi del tancament en aprovar el consell general el 31 d'octubre passat –amb els vots de la majoria del Partit Liberal d'Andorra (PLA)– el projecte de llei de construcció i explotació de la nova planta de tractament de residus ubicada al mateix lloc del forn clausurat, en una sessió a la qual també van assistir un grup de ciutadans que van expressar la seva disconformitat i en la qual no va ser tinguda en compte la petició d'una moratòria avalada per 1.500 signatures veïnals.

Irregularitats. Tant l'oposició parlamentària com les entitats ciutadanes coincideixen a assenyalar l'existència d'irregularitats de diferents tipus en la concessió del nou forn. El Partit Socialdemòcrata (PS) ha denunciat que en l'adjudicació a la societat Andeol, lligada al grup Aguas de Barcelona –al qual també pertany l'empresa Cespa, que actualment fa el tractament dels residus que Andorra exporta provisionalment a Catalunya–, i en la manera com s'ha fet, s'han regalat més de 10 milions d'euros a un grup d'empreses, ja que el forn nou es finança mitjançant un cànon d'inversió que, segons aquest grup polític, afavoreix indegudament interessos privats. El Govern, en boca del seu portaveu, el ministre Enric Pujal, ha contestat aquesta acusació instant "per favor" aquest partit a posar en coneixement de la justícia les seves sospites. Jaume Bartumeu, primer secretari del PS, ha declarat que el seu partit estudia de portar el cas al Tribunal Constitucional.

D'altra banda, les entitats ecologistes, assessorades per l'advocat català Ignasi Donate, especialista en legislació mediambiental europea, han assenyalat que les exigències del plec de bases a partir del qual s'ha adjudicat el forn nou es contradiuen amb la normativa de la UE, i tampoc no descarten emprendre accions legals per denunciar-ho.

Pla de residus. La principal reivindicació de Ciutadans en Acció pel que fa a la política d'eliminació de les dei-

La protesta contra el nou forn incinerador ha provocat la manifestació més gran esdevinguda mai en la història d'Andorra. Fins i tot s'ha constituït el primer moviment associatiu d'àmplia base, Ciutadans en Acció. Miquel Bru, com a portaveu, va llegir el manifest que tancava la concentració.

Jaume Bartumeu, primer secretari del PS, diu que el seu partit estudia dur el cas al Tribunal Constitucional

xalles és la instauració d'un pla nacional de residus "que contingui com a elements definidors el triatge i el reciclatge", segons especifica el primer punt del manifest que, durant la manifestació del 21 de novembre, va llegir el portaveu de la plataforma, Miquel Bru, un manifest en què també es demana una anàlisi epidemiològica de tota la població d'Andorra, així com una sèrie d'estudis aprofundits que infor-

min sobre el grau de contaminació de l'aire, de la terra i dels animals de tot el país.

A instància d'EL TEMPS, Miquel Bru va qualificar la manifestació d'"èxit total" i de "resposta contundent de la societat civil als esdeveniments preocupants relacionats amb el forn vell i el nou".

Àlvar Valls